[3907] – 201

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper)
SC-03 : Introduction to Sociological Theories (New)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Elaborate on the Parson's theory of functionalism.
   2) Explain the contribution of Garfinkel to Ethnomethodology.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Discuss C.Wright Mills's contribution to conflict theory.
   2) Examine Peter Berger's views on phenomenology.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss Levi Strauss's views on 'Structural Study of Myths'.
   2) Examine Malinowski's contribution to functionalism.
   3) Discuss A. Schutz's concept of life world.
   4) Examine Goffman's views on Dramaturgy.

4. Answer **any four** of the following questions within **100** words **each** : **20**
   1) Radcliffe Brown's concept of structure
   2) Stock of knowledge (A. Schutz)
   3) Merton's concept of functions
   4) Dahrendarf's concept of imperatively co-ordinated associations
   5) Difference between phenomenology and ethnomethodology
   6) Tenets of conflict theory.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*2) **उजवीकडील** अंक प्रश्नाचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत द्या : **20**

1) पार्सन्स यांची प्रकार्यवादाच्या सिद्धांत विशद करा.

2) गारफिंकेल यांचे लोकजीवन पद्धतीशास्त्रामधील योगदान स्पष्ट करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा : **20**

1) सी. राईट मिल्स यांच्या संघर्ष सिद्धांतामधील योगदानावर चर्चा करा.

2) प्रघटनशास्त्रा वरील पीटर बर्जर यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : **20**

1) लेव्ही स्ट्रॉस यांच्या मिथकांच्या संरचनात्मक अभ्यासावरील विचारांवर चर्चा करा.

2) मॅलिनोव्हॉस्की यांच्या प्रकार्यवादातील योगदानाचे परीक्षण करा.

3) शुट्झ यांच्या जीव–जगताच्या संकल्पनेवर चर्चा करा.

4) नाट्यकले वरील गॉफमन यांच्या विचारांचे परीक्षण करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची प्रत्येकी **100** शब्दांत उत्तरे लिहा : **20**

1) रॅडक्लिफ ब्राऊन यांची संरचनेची संकल्पना

2) ज्ञानाचा साठा (ए. शुट्झ)

3) मर्टन यांची कार्यांची संकल्पना

4) डॅहरेनडॉर्फ यांची आज्ञार्थक समन्वयात्मक मंडळे (आसम)

5) प्रघटनशास्त्र आणि लोकजीवनपद्धतीशास्त्र यामधील फरक

6) संघर्ष सिद्धांताची महत्त्वाची तत्वे.

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY
SC-03 : Contemporary Social Theories (Old)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

   1) Define theory and explain different levels of theorization.

   2) Discuss the contribution of Gramsci to Neo-Marxism.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

   1) Explain Foucault's contribution to post-structuralism.

   2) Analyse Bourdieu's views about the integration of social theory.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**

   1) Explain the characteristics of sociological theory.

   2) Elaborate the contribution of Frankfurt School to Neo-Marxism.

   3) Briefly explain the contribution of Levi Strauss to structuralism.

   4) State the relationship between agency and structure according to Giddens.

4. Write short notes on **any two** of the following within **100** words **each** : **20**

   1) Types of capital (Bourdieu)

   2) Nature of sociological theory

   3) Structuralism

   4) Deconstruction (Derrida)

   5) Life world and system (Habermas)

   6) Althussar's comments on Marx's structural interpretation.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत.*
ii) ***उजवीकडील*** *अंक* ***पूर्ण*** *गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) सिद्धांताची व्याख्या द्या व सैद्धांतीकरणाचे विविध स्तर स्पष्ट करा.

२) नवमार्क्सवादाला ग्रामसी यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) फूको यांचे संरचनोत्तरवादाल असलेले योगदान स्पष्ट करा.

२) सिद्धांताच्या एकत्रीकरणाविषयीच्या बोर्द्यु यांच्या विचारांचे विश्लेषण करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दांत उत्तरे लिहा : **२०**

१) समाजशास्त्रीय सिद्धांताची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२) नवमार्क्सवादाल फ्रँकफर्ट संप्रदायाचे योगदान विशद करा.

३) लेवी स्ट्रॉस यांचे संरचनावादातील योगदान थोडक्यात स्पष्ट करा.

४) गिडन्स यांच्या मते कर्ता (Agency) व संरचना यांच्यात असणारा संबंध स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **१००** शब्दांत टीपा लिहा : **२०**

१) भांडवलचे प्रकार (बोर्द्यु)

२) समाजशास्त्रीय सिद्धांताचे स्वरूप

३) संरचनावाद

४) विरचना (Deconstruction) (डेरिडा)

५) जीव–जगत आणि व्यवस्था (हेबरमास)

६) मार्क्सच्या संरचनात्मक स्पष्टीकरणाबाबत अल्थुझरचे भाष्य.

[3907] – 205

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional)
Health and Society
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

*N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words **each** : **20**
   1) Explain health as a fundamental right.
   2) Discuss community health problems in India.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Describe impact of Globalization and privatization on health care in India.
   2) Explain health care and health insurance.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Explain natural history of disease.
   2) Elucidate conflict approach to health.
   3) Discuss Ecology of disease.
   4) Describe consequence of drug and food adulteration.

4. Write short notes on **any four** within **100** words **each** : **20**
   1) Causes of illness
   2) Labeling approach
   3) Social etiology
   4) Functional approach to health
   5) Concept of integrated health
   6) Importance of health policy.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **संपूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **५००** शब्दात लिहा : **२०**

१) 'आरोग्य: मूलभूत हक्क' स्पष्ट करा.

२) भारतातील समुदाय आरोग्य समस्यांची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **५००** शब्दात लिहा : **२०**

१) भारतातील आरोग्य जपणुकीवर जागतिकीकरण आणि खाजगीकरणाच्या प्रभावाचे वर्णन करा.

२) आरोग्य जपणुक व आरोग्य विमा यातील संबंध स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दात उत्तरे लिहा : **२०**

१) रोगाचा नैसर्गिक इतिहास स्पष्ट करा.

२) आरोग्याच्या संघर्षात्मक दृष्टीकोन विशद करा.

३) रोगाच्या परिसर शास्त्राची चर्चा करा.

४) औषध आणि अन्न भेसळीच्या परिणामांचे वर्णन करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा : **२०**

१) आजारपणाची कारणे

२) वर्गिकरणात्मक दृष्टीकोन (labeling)

३) सामाजिक रोगनिदानशास्त्र

४) आरोग्याचा कार्यिक दृष्टीकोन

५) एकात्मीक आरोग्य संकल्पना

६) आरोग्य विम्याचे महत्व.

[3907] – 302

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper)
SC-06 : Sociology of Development
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions in **500** words : **20**
   1) Define modernization. Discuss the failures of modernization model of development.
   2) Compare Scheumacher's 'small is beautiful' with Gandhiji's 'Hind Swaraj' as alternate models to achieve the goal of modernization.

2. Answer **any one** of the following questions in **500** words : **20**
   1) Explain modernization theory of development.
   2) What is difference between growth and development ? Explain the concept of human development and social development.

3. Answer **any two** of the following questions in **250** words **each** : **20**
   1) What is meant by sustainable development ? Write the characteristics of sustainable development.
   2) Examine the role of World Trade Organization in neo-liberal development.
   3) Explain environmentalist approach to development.
   4) Discuss the role of NGOs as agent of development in the context of neo-liberalism.

4. Write short notes on **any four** of the following in **100** words **each** : **20**
   1) Issues of post developmentalism
   2) Right to development
   3) Andre Gunder Frank's views about dependency theory of development
   4) Development and environmental crisis
   5) Feminist approach to development
   6) Meaning of MNC's.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक **संपूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) आधुनिकीकरणाची व्याख्या लिहा. विकासाच्या आधुनिकीकरण आराखडयाच्या अपयशांची चर्चा करा.

२) शूमाकर यांच्या 'स्मॉल इज ब्युटीफुल' आणि महात्मा गांधींच्या 'हिंद स्वराज' या सिद्धान्तांची आधुनिकतेचे उद्दिष्ट गाठण्याचे पर्यायी नमुने म्हणून तुलना करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) विकासाचा आधुनिकीकरण सिद्धान्त स्पष्ट करा.

२) वाढ आणि विकास यांत कोणता फरक आहे ? मानवी विकासाची आणि सामाजिक विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दांत उत्तरे लिहा : २०

१) शाश्वत विकास म्हणजे काय ? शाश्वत विकासाची वैशिष्ट्ये लिहा.

२) नवउदारमतवादी विकासात जागतिक व्यापार संघटनेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

३) विकासाचा पर्यावरणवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

४) नवउदारमतवादाच्या संदर्भात विकासाचे माध्यम म्हणून स्वयंसेवी संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा : २०

१) विकासोत्तरवादातील मुद्दे

२) विकासाचा अधिकार

३) विकासाच्या परावलंबन सिद्धान्तासंबंधी आंद्रे गुंदर फ्रँक यांचे विचार

४) विकास आणि पर्यावरणीय समस्या

५) विकासाचा स्त्रीवादी दृष्टीकोन

६) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांचा अर्थ (MNC's).

[3907] – 306

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional) (2008 Pattern)
SO-12 : Environment and Society

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

   1) Discuss the impact of sustainable development on environment.

   2) Examine the impact of colonial forest policy.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

   1) Discuss Global warming as an environment problem.

   2) Examine the environmental movement in India.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**

   1) Discuss the laws related to environment.

   2) Explain the causes of environment pollution.

   3) Describe the impact of modern technology on land.

   4) Explain the consequences of Bhopal tragedy on environment.

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**

   1) Main features of Rio 1992

   2) Privatization of water

   3) Land degradation

   4) Social ecology

   5) SEZ

   6) Air pollution.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक प्रश्नाचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**
   1) चिरंतन/शाश्वत विकासाच्या पर्यावरणावर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.
   2) वसाहतवादी वन धोरणाच्या परिणामांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**
   1) एक पर्यावरण समस्या म्हणून जागतिक तापमानवाढीची चर्चा करा.
   2) भारतातील पर्यावरण चळवळीचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : **20**
   1) पर्यावरणासंबंधी कायद्यांची चर्चा करा.
   2) पर्यावरण प्रदूषणाची कारणे स्पष्ट करा.
   3) आधुनिक तंत्रज्ञानाचे जमिनीवरील परिणाम विशद करा.
   4) भोपाळ दुर्घटनेचे पर्यावरणावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दांत टिपा लिहा : **20**
   1) 1992 च्या रिओ परिषदेची मुख्य वैशिष्ट्ये
   2) पाण्याचे खाजगीकरण
   3) जमीनीचा–हास
   4) सामाजिक परिसरशास्त्र
   5) विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ)
   6) हवा प्रदूषण.

[3907] – 402

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper)
Contemporary Social Theories
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Explain the views of C. Wright Mills on critique of positivism.
   2) Assess the writings of Frank Furt school as a critique of Marxism.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Critically evaluate Anthony Giddens theory of structuration.
   2) Explain definition and characteristics of post modernism.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Explain Foucault's views on power and knowledge.
   2) Elaborate Althusser's theory of ideology.
   3) Discuss Derrida's contribution to post structuralism.
   4) Explain Gramsci's views on hegemony.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Positivism
   2) Foucault's views about post structuralism
   3) Modernism
   4) Duality of structure (Giddens)
   5) Bourdrillard's contribution to the analysis of consumer society
   6) Habitus and Field (Bourdieu).

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** पश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) सी. राईट मिल्स यांचे प्रत्यक्षवादावरील टीकात्मक विचार स्पष्ट करा.

२) फ्रँकफर्ट संप्रदायाच्या लिखाणाचे मार्क्सवादी चिकित्सा म्हणून मूल्यमापन करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दांत उत्तर लिहा : **२०**

१) अँथनी गिडन्स यांच्या संरचनात्मकतेच्या सिद्धान्ताचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

२) आधुनिकोत्तरवादाची व्याख्या व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दांत उत्तरे लिहा : **२०**

१) फूको यांचे सत्ता व ज्ञानविषयक विचार स्पष्ट करा.

२) अल्थुझर यांच्या विचारप्रणालीच्या सिद्धांताचे विवरण करा.

३) डेरीडा यांच्या संरचनोत्तरवादाच्या योगदानावर चर्चा करा.

४) ग्रामसी यांचे वर्चस्वाबाबतचे (Hegemony) विचार स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **१००** शब्दांत टीपा लिहा : **२०**

१) प्रत्यक्षवाद

२) फूको यांचे संरचनोत्तरवादाविषयीचे विचार

३) आधुनिकतावाद

४) संरचनेची द्वंद्वात्मकता (गिडन्स)

५) उपभोक्ता समाजाच्या विश्लेषणात बोर्डीलार्डचे योगदान

६) सवयी आणि क्षेत्र (बोदर्यु)

[3907] – 404

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional) Sociology of Social Work
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *I)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
II) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) What is Social Work ? Explain in detail the relevance of Social Work in India.
   2) Explain in detail the "Welfare Approach" and "Empowerment Approach" of Social Work.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Describe in detail the concepts of "Social Welfare" and "Social Exclusion" regarding Social Work.
   2) Explain in detail "Community Organisation Method" and "Social Casework Method" of Social Work.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Explain the significance of "Report Writing" and presentation of Social Work report in social research.
   2) Explain the Social Work in the field of environment of Urban Community.
   3) Describe with illustrations the Social Work regarding the people with special needs.
   4) Write about the Social Work to be performed regarding "Senior Citizens" and "Children".

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Social Work in the field of Health.
   2) Social Work regarding the rehabilitation of project affected people.
   3) Correctional work in the field of drug addiction.
   4) Social Work and Human Rights.
   5) Development approach of Social Work.
   6) Social Work regarding Rural communities.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*2) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**
   1) समाजकार्य म्हणजे काय ? भारतातील समाजकार्याचे महत्त्व (relevance) सविस्तर स्पष्ट करा.
   2) समाज कार्याचा कल्याण दृष्टिकोन (Welfare approach) आणि सबलीकरण दृष्टिकोन (empowerment approach) सविस्तर स्पष्ट करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**
   1) समाज कार्याच्या संदर्भात सामाजिक कल्याण (social welfare) आणि सामाजिक बहिष्कार (Social Exclusion) ह्या संकल्पनांचे सविस्तर वर्णन करा.
   2) समाजकार्याच्या समुदाय संघटन पद्धती (community organization method) आणि सामाजिक व्यष्टी कार्य पद्धती (social case work method) सविस्तर स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा : **20**
   1) समाजकार्याच्या सामाजिक संशोधनात अहवाल लेखन व अहवालाच्या सादरीकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
   2) शहरी समुदाया संबंधीचे पर्यावरण विषयक समाजकार्य स्पष्ट करा.
   3) विशेष गरजू लोकांच्या साठी केले जाणारे समाजकार्य सोदाहरण विशद करा.
   4) वयोवृद्ध नागरिक आणि लहान बालके यांच्या संबंधीचे केले जाणारे समाजकार्य लिहा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दांत टिपा लिहा : **20**
   1) आरोग्याच्या क्षेत्रातील समाजकार्य.
   2) प्रकल्पग्रस्तंसाठीपुनर्वसनाच्या क्षेत्रातील समाजकार्य.
   3) मादक पदार्थांच्या व्यसनाधिनतेविषयी चे सुधारणात्मक कार्य.
   4) समाजकार्य व मानवाधिकार.
   5) समाजकार्याचा 'विकास दृष्टिकोन' (Development approach).
   6) ग्रामीण समुदायाविषयीचे समाजकार्य.

[3907] – 101

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper) (SC 01)
Classical Sociological Tradition
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Discuss the social and intellectual forces in development of sociological theory.
   2) Examine Marx's theory of historical materialism.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Discuss Durkheim's theory of suicide.
   2) Examine Weber's contribution to methodology of sociology.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Examine Durkheim's views on division of labour.
   2) Discuss Marx's theory of class struggle.
   3) Explain Weber's views on bureaucracy.
   4) Discuss limitations of classical theory with reference to gender and colonialism.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Protestant ethics
   2) Durkheim's concept of social fact
   3) Types of social action (Weber)
   4) Types of alienation (Marx)
   5) Durkheim's concept of sacred and profane
   6) Limitations of classical theory in terms of race.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **संपूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **20**

   1) समाजशास्त्रीय सिद्धांताच्या विकासातील सामाजिक व बौद्धिक घटकांच्या योगदानाची चर्चा करा.

   2) मार्क्सच्या ऐतिहासिक भौतिकवादाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा : **20**

   1) डुरखिमच्या आत्महत्येच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

   2) समाजशास्त्रीय संशोधनपद्धतीमधील वेबरच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी २५० शब्दात उत्तरे लिहा : **20**

   1) डुरखिमच्या श्रमविभाजनावरील विचारांचे परीक्षण करा.

   2) मार्क्सच्या वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

   3) वेबरचे नोकरशाहीसंबंधी विचार स्पष्ट करा.

   4) लिंगभाव आणि वसाहतवादाच्या संदर्भात अभिजात सिद्धांताच्या मर्यादांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : **20**

   1) प्रोटेस्टंट नीतीतत्वे

   2) डुरखिमची सामाजिक तथ्याची संकल्पना

   3) सामाजिक क्रियांचे प्रकार (वेबर)

   4) परात्मतेचे प्रकार (मार्क्स)

   5) डुरखिमची पवित्र व अपवित्रची संकल्पना

   6) वंशाच्या संदर्भात अभिजात सिद्धांताच्या मर्यादा.

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Compulsory)
SC 02 : Sociology of India
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Examine the Feminist perspective with reference to Neera Desai and Leela Dube.
   2) Write an essay on formation of sociology in India.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Discuss the debate on Joint Vs Nuclear family in India.
   2) Take a brief review of debates on social stratification in India.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss how the understanding of modernity in India has changed in the recent times.
   2) State the sources and features of traditions in India.
   3) Examine Indological approach to the study of Indian Society.
   4) Elaborate Patricia Oberai's views on household Vs. family.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Impact of legislation on gender inequalities.
   2) Expansion of middle class in India.
   3) Concept of household.
   4) Colonial approach to study Indian society.
   5) Any two differences between tradition and modernity.
   6) Secularism as a dimension of modernity in India.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*२) उजवीकडील आकडे प्रश्नांचे पूर्ण **गुण** दर्शवितात.*

१. पुढीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **५००** शब्दांत द्या. २०

१) नीरा देसाई व लीला दुबे यांच्या संदर्भात स्त्रीवादी दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.

२) भारतातील समाजशास्त्राची जडणघडण यावर निबंध लिहा.

२. पुढीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **५००** शब्दांत द्या. २०

१) भारतातील संयुक्त विरुद्ध विभक्त कुटुंबावरील वादविवादांची चर्चा करा.

२) भारतातील सामाजिक स्तरीकरणावरील वादविवादांचा थोडक्यात आढावा घ्या.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **२५०** शब्दांत लिहा. २०

१) आधुनिक काळात भारतातील आधुनिकतेची जाणीव कशी बदलत गेली याची चर्चा करा.

२) भारतातील परंपरांचे आधार आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

३) भारतीय समाजाच्या अभ्यासा बाबतच्या भारत शास्त्रीय दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.

४) 'घरगृहस्थी विरुद्ध कुटुंब' या बाबत पेट्रीसिआ ओबेराय यांची भूमिका विशद करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा. २०

१) लिंगभाव आधारित विषमतेवरील कायदयाचा परिणाम.

२) भारतातील मध्यम वर्गाचा विस्तार.

३) घरगृहस्थीची संकल्पना.

४) भारतीय समाजाच्या अभ्यासाबाबतचा वसाहत दृष्टीकोन.

५) परंपरा व आधुनिकता यातील कोणतेही दोन फरक.

६) धर्मनिरपेक्षता: भारतातील आधुनिकीकरणाचे एक अंग.

[3907] – 103

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional)
SO-01 : Agrarian Society
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1 Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) What is Community Development Programmes ? Evaluate Community Development Programmes.

2) Describe the impact of Globalization on Indian Agriculture.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) Explain in detail the features of Agrarian Society.

2) Explain in detail – Feudalism and Indian Agriculture.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**

1) Explain the basic features of Tribal Society.

2) Explain in short – The Asiatic Mode of Production.

3) Explain the nature of Green Revolution.

4) What is Decentralization of Power ? Evaluate Panchayat Raj System.

P.T.O.

4. Write notes on **any four** of the following in **100** words **each** : **20**

1) Poverty Alleviation Programme.

2) Telangana Peasant Movement.

3) Employment Guarantee Scheme (EGS)

4) Peasant Movement in the 1980.

5) Post Independent Problems of Farmers.

6) Teebhaga Peasant Movement.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***अनिवार्य*** *आहेत.*

ii) ***उजवीकडील*** *अंक संबंधित प्रश्नाचे* ***पूर्ण*** *गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : **20**

1) समुदाय विकास कार्यक्रम म्हणजे काय ? समुदाय विकास कार्यक्रमाचे मूल्यमापन करा.

2) भारतीय शेती वरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव (Impact) विशद करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांपर्यंत लिहा : **20**

1) कृषिवल समाजाची मूलभूत वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

2) सविस्तर विशद करा – 'सरंजामशाही आणि भारतीय शेती'.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांपर्यात लिहा : **20**

1) आदिवासी समाजाची मूलभूत वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

2) अशियायी उत्पादन पद्धती थोक्यात स्पष्ट करा.

3) हरित क्रांतीचे स्वरूप विशद करा.

4) सत्तेचे विकेंद्रीकरण म्हणजे काय? पंचायतराज व्यवस्थेचे मूल्यमापन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दांपर्यत टीपा लिहा : **20**

1) दारिद्र्य निर्मुलन कार्यक्रम.

2) तेलंगणा (Telangana) कृषिवल चळवळ.

3) रोजगार हमी योजना.

4) 1980 च्या दशकातील कृषिवल चळवळी.

5) कृषिवलांच्या स्वातंत्र्यानंतरच्या समस्या.

6) तीभागा (Teebhaga) कृषिवल चळवळ.

[3907] – 104

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
SOCIOLOGY (2008 Pattern)
Optional Paper– SO-02
(Social Movements)

Time: 3 Hours Max. Marks: 80

N.B. *: 1)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
2) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **(20)**
   1) Discuss the relationship between social movement and state and civil society.
   2) Critically evaluate new social movement theory.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **(20)**
   1) Define social movement and explain its nature.
   2) Elaborate on the labour movement with specific reference to leadership and ideology.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **(20)**
   1) Discuss the characteristics of social movement.
   2) Examine the structural functional approach.
   3) Explain the relationship between revivalism and social movement.
   4) Discuss the role of Dr. Babasaheb Ambedkar's views in Dalit movement.

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each**. **(20)**
   1) Criticisms of resource mobilisation theory.
   2) Concept of counter movement.
   3) Meaning of insurrection.
   4) Role of women's autonomous groups in women's movement.
   5) Role of leadership in social movement.
   6) Contribution of NGO's in ecological movement.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*

*2) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **(२०)**

१) सामाजिक चळवळी आणि राज्यसंस्था व नागरी समाज (civil society) यामधील परस्पर संबंधावर चर्चा करा.

२) नव सामाजिक चळवळीच्या सिद्धांताचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **(२०)**

१) सामाजिक चळवळीची व्याख्या द्या आणि त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) नेतृत्त्व आणि विचारप्रणालीच्या विशेष संदर्भात कामगार चळवळ विशद करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा. **(२०)**

१) सामाजिक चळवळीच्या वैशिष्ट्यावर चर्चा करा.

२) सामाजिक चळवळीच्या संरचनात्मक कार्यवादी दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.

३) पुनरूज्जीवनवाद आणि सामाजिक चळवळ यामधील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या दलित चळवळीमधील भूमिकेवर चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टीपा प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा. **(२०)**

१) संसाधने एकत्रिकरणाच्या (resource mobilisation) सिद्धांतावरील टीका.

२) प्रति चळवळीची संकल्पना

३) उणवाचा अर्थ (insurrection).

४) स्त्री चळवळीमधील स्त्रियांच्या स्वायत्त गटांची भूमिका.

५) सामाजिक चळवळीमधील नेत्तृत्वाची भूमिका.

६) पर्यावरणवादी चळवळीमधील बिगर शासकीय संस्थांचे योगदान.

[3907] – 105

M.A. (Semester – I) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Optional)
SO 03 – Political Sociology
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory.***
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**

   1) Describe the relationship between Society and Polity.

   2) Assess the Post-Modernist approach to the State.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**

   1) Review the contemporary challenges to Society and State in India.

   2) Elaborate the new trends in Political Sociology after Marxist and Weberian traditions.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**

   1) Write the nature of political sociology.

   2) Explain the pluralist approach to the State.

   3) Nature of State in communist society.

   4) State the characteristics of power elites and discuss their role in Indian Politics.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**

   1) Types of authority.

   2) Nature of Politics.

   3) Liberal approach to the State.

   4) Ethnicity and Politics.

   5) Impact of patriarchy on Indian democracy.

   6) Effects of religions nationalism.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*२) **उजवीकडील** आकडे प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात द्या : २०

१) समाज आणि राज्य यातील संबंध विशद करा.

२) राज्याच्या उत्तर आधुनिकता दृष्टिकोनाचे मूल्यमापन करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात लिहा. २०

१) सद्य:कालीन भारतातील समाज व राज्यासमोरील आव्हानांचा आढावा घ्या.

२) मार्क्सवादी व वेबरवादी परंपरानंतरचे राजकीय समाजशास्त्राचे नवे विचारप्रवाह विशद करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २५० शब्दांमध्ये लिहा : २०

१) राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप लिहा.

२) राज्याचा बहुविधतावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

३) साम्यवादी समाजातील राज्याचे स्वरूप.

४) सत्ताधीश अभिजनांची वैशिष्ट्ये सांगून भारतीय राजकारणातील त्यांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** वर प्रत्येकी १०० शब्दात टीपा लिहा : २०

१) अधिकाराचे प्रकार

२) राज्यशास्त्राचे स्वरूप

३) राज्याचा उदारमतवादी दृष्टिकोन

४) वांशिकता आणि राजकारण

५) भारतीय राजकारणावरील पितृसत्ताकतेचा प्रभाव

६) धार्मिक राष्ट्रवादाचे परिणाम.

[3907] – 202

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Compulsory)
SC-04 : Methodology of Social Research
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Examine Vienna Circle's views on positivism.
   2) Define Content Analysis. Discuss the advantages and disadvantages of content analysis.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Explain Popper's and Kuhn's views on new philosophy of science.
   2) Elucidate participatory action research as a strategy of qualitative research.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss the problems of objectivity in social research.
   2) Describe the tenets of phenomenology.
   3) Explain the advantages of structured interview.
   4) Discuss the limitations of case study method.

4. Write notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Panel study
   2) Feminist critique of positivism
   3) Features of ethnographic study
   4) Triangulation method
   5) Advantages of survey method
   6) Meaning of ethnomethodology.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **20**

   1) प्रत्यक्षवादावरील व्हिएन्ना सर्कलच्या विचारांचे परीक्षण करा.

   2) आशय विश्लेषणाची व्याख्या लिहा. आशय विश्लेषणाचे फायदे आणि तोटे यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत लिहा. **20**

   1) विज्ञानाचे नवीन तत्वज्ञान या संबंधीच्या पॉपर आणि कुन्ह यांचे विचार स्पष्ट करा.

   2) गुणात्मक संशोधनामधील महत्वपूर्ण पद्धत म्हणून सहभागी कृती संशोधन विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत लिहा. **20**

   1) सामाजिक संशोधनातील वस्तुनिष्ठतेच्या समस्येवर चर्चा करा.

   2) प्रघटनशास्त्राच्या प्रमुख तत्वांचे वर्णन करा.

   3) संरचित मुलाखती चे फायदे स्पष्ट करा.

   4) व्यष्टि अध्ययन पद्धतीच्या मर्यादांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** टीपा प्रत्येकी **100** शब्दांत लिहा. **20**

   1) पॅनल अभ्यास

   2) प्रत्यक्षवादावर स्त्रीवाद्यांची टीका

   3) लोकालेख अभ्यासाची वैशिष्ट्ये

   4) त्रिकोणीकरण पद्धती

   5) सर्वेक्षण पद्धतीचे फायदे

   6) लोकजीवन पद्धतीशास्त्राचा अर्थ.

[3907] – 204

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Optional)
SO-06 : Sociology of Media
(2008 Pattern)

Time: 3 Hours Max. Marks: 80

*N.B. : 1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **(20)**
   1) Examine the relationship between State and media in India.
   2) Discuss how dominant ideology is constituted in Media.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words **each** : **(20)**
   1) Elaborate on how gender and community are constituted in Hindi cinema in post 1990s.
   2) Evaluate discourse analysis as a method of media analysis.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **(20)**
   1) Discuss social history of media.
   2) Describe propaganda model.
   3) Examine representation of terrorism in transnational television.
   4) Explain ethnography as a method of media research.

4. Answer **any four** of the following questions within **100** words **each**: **(20)**
   1) Concept of alternate culture
   2) Concept of hegemony
   3) Impact of globalization on Indian television.
   4) The circuit of culture.
   5) Growth of regional cinema.
   6) Any two techniques used in audience research.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*

*2) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे उत्तर **500** शब्दांत द्या. **(२०)**

१) भारतामधील राज्यसंस्था आणि प्रसारमाध्यमे यामधील परस्पर संबंधांचे परीक्षण करा.

२) प्रसारमाध्यमांमधे प्रमुख प्रवाही विचार प्रणाली कशी घडविली जाते यावर चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दांत द्या. **(२०)**

१) १९९० नंतरच्या हिंदी चित्रपटांमधून लिंगभाव आणि समुदाय यांची जडणघडण कशी झाली हे विशद करा.

२) प्रसारमाध्यमांच्या विश्लेषणामधीलचर्चाविश्व विश्लेषण पद्धतीचे मूल्यांकन करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **250** शब्दांत द्या. **(२०)**

१) प्रसारमाध्यमांच्या सामाजिक इतिहासावर चर्चा करा.

२) मतप्रचारकी प्रारूपाचे वर्णन करा.

३) राष्ट्रातील दूरचित्रवाणीवर दहशतवादाचे सादरीकरण कसे केले जते याचे परीक्षण करा.

४) प्रसारमाध्यमांच्या संशोधनामधे वापरली जाणारी लोकालेख पद्धत स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चार** प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी **100** शब्दांत द्या. **(२०)**

१) पर्यायी संस्कृतीची संकल्पना.

२) अधिसत्तेची संकल्पना.

३) भारतीय दूरचित्रवाणीवरील जागतिकी करणाचा प्रभाव.

४) द सर्किट ऑफ कल्चर (The Circuit of Culture).

५) प्रादेशिक चित्रपटाचा विकास.

६) प्रेक्षकवर्गाच्या संशोधनामध्ये वापरली जाणारी कोणतीही दोन तंत्रे.

[3907] – 206

M.A. (Semester – II) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Optional)
Sociology of Labour
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Write brief history of working class movement in India and discuss its present challenges.
   2) Discuss various problems faced by local and regional migrant labour.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Discuss problems faced by workers in unorganised sector from gender and caste perspective.
   2) Elaborate changes taken place in concepts of 'work' and 'labour'

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss translational migration with reference to new economic policies.
   2) Examine the problem of rising child labour in unorganised sector.
   3) Discuss problems in organising the unorganised labour with the help of a case study.
   4) Describe features of organised sector.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Effects of privatization on labour.
   2) Problems faced by women workers.
   3) A note on sociology of labour.
   4) Feminization of labour in unorganised sector.
   5) Meaning of labour organization.
   6) Voluntary retirement scheme.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दात उत्तर लिहा. **20**
   1) भारतातील कामगार चळवळीचा थोडक्यात इतिहास सांगून सद्यास्थितीतील आव्हानांचे परीक्षण करा.
   2) स्थानिक आणि प्रादेशिक स्थलांतरित कामगारांसमोरील विविध समस्यांची चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर ५०० शब्दात उत्तर लिहा. **20**
   1) लिंगभाव आणि जात दृष्टिकोनातून असंघटित क्षेत्रातील कामगारांसमोरील समस्यांची चर्चा करा.
   2) 'काम' आणि 'श्रम' या संकल्पनांमध्ये झालेले बदल विशद करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांचे प्रत्येकी २५० शब्दात उत्तरे लिहा. **20**
   1) नवीन आर्थिक धोरणांच्या संदर्भात आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराची चर्चा करा.
   2) असंघटित क्षेत्रामधील वाढत्या बाल कामगार समस्येचे परीक्षण करा.
   3) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांना संघटित करताना येणाऱ्या समस्यांची कोणत्याही उदाहरणाच्या सहाय्याने चर्चा करा.
   4) संघटित क्षेत्राच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी १०० शब्दांत टीपा लिहा. **20**
   1) खाजगीकरणाचा कामगारांवरील प्रभाव
   2) स्त्री कामगारांना भेडसावणाऱ्या समस्या
   3) श्रमाच्या समाजशास्त्रावर टीप
   4) असंघटित क्षेत्रातील श्रमाचे स्त्रीकरण
   5) कामगार संघटनांचा अर्थ
   6) स्वेच्छा निवृत्ती योजना.

[3907] – 301

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper)
SC-05 – Application of Research Skills
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

*N.B : 1) **All** questions are **compulsory.***
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Elaborate on the types of sampling.
   2) Discuss critical points in report writing.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Discuss critical issues in the preparation of a questionnaire.
   2) Critically evaluate the significance of statistical methods in sociological research.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Explain the guidelines for evaluating review of literature.
   2) Elaborate on various types of graphs used in graphic presentation of data.
   3) Discuss significance of computers in sociological research.
   4) Examine various steps in writing research proposal.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words each : **20**
   1) A note on variables.
   2) Significance of bibliography.
   3) A note on coding.
   4) Meaning of cross tabulation.
   5) Principles of sampling.
   6) A note on ratios in sociological research.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*2) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**

   1) नमुना निवड पद्धतीचे विविध प्रकार विशद करा.

   2) अहवाल लेखनातील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**

   1) प्रश्नावली निर्मितीमधील महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.

   2) समाजशास्त्रीय संशोधनामधील संख्याशास्त्रीय पद्धतींचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दांत लिहा : **20**

   1) साहीत्यलेखन आढाव्याच्या मूल्यमापनाच्या मार्गदर्शक सूचना स्पष्ट करा.

   2) माहितीच्या आलेखीय सादरीकरणामधे वापरले जाणारे विविध आलेखांचे प्रकार विशद करा.

   3) समाजशास्त्रीय संशोधनामधील संगणकाच्या महत्त्वावर चर्चा करा.

   4) संशोधन प्रस्ताव लिखाणामधील विविध पायऱ्यांचे परीक्षण करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर 100** शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : **20**

   1) चलांवर टीप (Variables).

   2) ग्रंथसूचीचे महत्त्व.

   3) संकेतीकरणावर (coding) टीप.

   4) छेदक सारणीकरणाचा (cross tabulation) अर्थ.

   5) नमुना निवड पद्धतीची तत्वे.

   6) समाजशास्त्रीय संशोधनामधील गुणोत्तरावर टीप.

[3907] – 303

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional)
SO-09 : Sociology of Gender
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1 Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) Elucidate the Marxist and radical bases of feminism.
2) Critically discuss family as a gendered institution.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) Discuss the gender issues in education.
2) Critically review the women's movement in post 1970 period in India.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words : **20**

1) Discuss the issues related to women workers in organized sector.
2) Write a note on patriarchy.
3) Critically assess caste from gender perspective.
4) Elaborate on the emergence of women's studies in India.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**

1) Difference between sex and gender.
2) Feminization of work.
3) Socialist Feminism.
4) Concept of glass ceiling.
5) Gender and communalism.
6) Issues in pre-independence women's movement.

P.T.O.

मराठी रुपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***अनिवार्य*** *आहेत.*

ii) ***उजवीकडील*** *अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) स्त्रीवादाचे मार्क्सवादी व जहालवादी मूलाधार विशद करा.

   2) लिंगभावात्मक संस्था म्हणून कुटुंबसंस्थेची चिकित्सात्मक चर्चा करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे उत्तर **500** शब्दात लिहा : **20**

   1) शिक्षणातील लिंगभावाच्या मुद्द्यांची चर्चा करा.

   2) 1970 नंतरच्या काळातील भारतातील स्त्री चळवळीचा चिकित्सात्मक आढावा द्या.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे **250** शब्दांत लिहा : **20**

   1) संघटित क्षेत्रातील स्त्री कामगारांच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

   2) पुरुषसत्तेवर एक टीप लिहा.

   3) लिंगभावाच्या दृष्टीकोनातून जातीचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

   4) भारतातील स्त्री अभ्यासाचा उदय विशद करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर 100** शब्दांत टीपा लिहा : **20**

   1) लिंग आणि लिंगभावातील फरक.

   2) कामाचे स्त्रीकरण.

   3) समाजवादी स्त्रीवाद.

   4) काचेचे छत ही संकल्पना.

   5) लिंगभाव आणि जमातवाद.

   6) स्वातंत्र्यपूर्व काळातील स्त्री चळवळीतील मुद्दे.

[3907] – 304

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional Paper)
SO-10 : Sociology of Dalits and Tribes
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *1)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
2) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Explain the revolutionary alternatives by Mahatma Jotiba Phule and Dr. Babasaheb Ambedkar in the formulation of the concept of 'Dalit'.
   2) Discuss various dimensions of caste discrimination.

2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Discuss constitutional provisions, policies and programmes for scheduled tribes.
   2) Elaborate various dimensions of exclusion with reference to DTNTs.

3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss various issues addressed by tribal movement.
   2) Explain the concept of social exclusion.
   3) Examine the colonial construction of the definition of scheduled tribes.
   4) Discuss contemporary debates regarding identity politics.

4. Answer **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Issues of violence with reference to DTNTs.
   2) Isolaticuist approach to the study of tribal society.
   3) Dalit-Bahujan Paradigm.
   4) Limitations of reservation policies.
   5) Political exclusion.
   6) Broken-man theory.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*२) **उजवीकडील** अंक प्रश्नांचे **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा : **२०**

१) 'दलित' या संकल्पनेच्या निर्मितीमध्ये महात्मा फुले आणि बाबासाहेब आंबेडकर यांनी दिलेले क्रांतीकारी पर्याय विशद करा.

२) जातीय भेदभावाच्या विविध पैलूंची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा : **२०**

१) अनुसुचित जमातींसाठी असलेल्या संविधानात्मक तरतुदी, धोरणे आणि कार्यक्रमांची चर्चा करा.

२) भटक्या-विमुक्त जमातींच्या संदर्भात विलगीकरणाचे विविध पैलू विशद करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची **२५०** शब्दात उत्तरे लिहा : **२०**

१) आदिवासी चळवळीने उपस्थित केलेल्या विविध प्रश्नांची चर्चा करा.

२) सामाजिक विलगीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

३) अनुसुचित जमातीच्या व्याख्येच्या वसाहतवादी बांधणीचे परीक्षण करा.

४) अस्मितेच्या राजकारणासंबंधी समकालीन वादांची चर्चा करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा : **२०**

१) भटक्या-विमुक्त जमातींच्या संदर्भातील हिंसेचा प्रश्न.

२) आदिवासी सामाजाच्या अभ्यासासाठीचा अलगतावादी दृष्टीकोन.

३) दलित-बहुजन प्रारूप (Paradigm)

४) आरक्षण धोरणांच्या मर्यादा

५) राजकीय विलगीकरण

६) ब्रोकन-मॅन सिद्धांत (Broken-man).

[3907] – 305

M.A. (Semester – III) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Optional Paper)
So – 11 : Sociology of Disaster and Disaster Management
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. : *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
   1) Define disaster and explain its nature and characteristics.
   2) Discuss the role of State in disaster management.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words. **20**
   1) Write the causes and consequences of Man-Made disasters with examples.
   2) Explain the need of disaster management programmes in India.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Explain impact of famines on society.
   2) Discuss the role of media in disaster management.
   3) Discuss how women are affected by various man made disasters.
   4) Explain types of insurances.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Types of Epidemics.
   2) Consequences of Earthquakes.
   3) Post war rehabilitation programmes.
   4) Necessary factors of disaster management.
   5) Causes of floods.
   6) Public sociology perspective to disaster management.

मराठी रूपांतर

*सूचना : सर्व प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) आपत्तीची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२) आपत्ती व्यवस्थापनामधील राज्याच्या भूमिकेची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे ५०० शब्दांत उत्तर लिहा : २०

१) मानवनिर्मित आपत्तींची कारणे आणि परिणाम उदाहरणासहित लिहा.

२) भारतातील आपत्ती व्यवस्थापन कार्यक्रमांची गरज स्पष्ट करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची उत्तरे २५० शब्दांत लिहा : २०

१) उपासमारीचा समाजावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

२) आपत्ती व्यवस्थापना मधील प्रसारमाध्यमांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

३) विविध मानवनिर्मित आपत्तींचा स्त्रियांवर कसा परिणाम होतो त्याची चर्चा करा.

४) विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** १०० शब्दांत संक्षिप्त टीपा लिहा : २०

१) संसर्गजन्य रोगांचे प्रकार.

२) भूकंपाचे परिणाम.

३) युद्ध पश्चात पुनर्वसन कार्यक्रम.

४) आपत्ती व्यवस्थापनासाठी आवश्यक घटक.

५) पुराची कारणे.

६) आपत्ती व्यवस्थापनाचा जनवादी समाजशास्त्रीय दृष्टिकोन.

[3907] – 403

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY (Optional)
Urban Sociology (2008 Pattern)

Time: 3 Hours Max. Marks: 80

*Note : 1) **All** questions are **compulsory**.*
*2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words. **20**

   1) Define consumerism. Explain its impact on urban people.

   2) Assess the impact of air and noise pollution on urban people.

2. Answer **any one** of the follwoing question within **500** words. **20**

   1) Define urbanisation. Discuss the causes of urbanization in India.

   2) Examine various trends of urban growth in the context of globablization.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**

   1) 'Urbanism' a way of life'-Explain.

   2) Elucidate Burgess and Park's traditional theory of Urban Sociology.

   3) Explain caste inequalities as one of the issue of urbanization.

   4) What is sub-urban ?

4. Write notes on **any four** in **100** words **each** : **20**

   1) Water pollution of the cities.

   2) Urban ecology

   3) Class inequalities of the city

   4) Global city

   5) NGO's

   6) Migration.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*

*2) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा : **२०**

१) उपभोक्तावादाची व्याख्या लिहा. त्याचा नागरी लोकांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

२) नागरी लोकांवर, वायु व ध्वनि प्रदूषणाच्या होणाऱ्या परिणामांचे मूल्यमापन करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा. **२०**

१) नागरीकरणाची व्याख्या लिहा. भारतातील नागरीकरणाच्या कारणांवर चर्चा करा.

२) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारतातील नागरीवृद्धीच्या विविध कलांचे (trends) परीक्षण करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दात उत्तरे लिहा. **२०**

१) 'नागरवाद–जीवन जगण्याचा एक मार्ग' स्पष्ट करा.

२) बर्जेस आणि पार्क यांचा नागरी समाजशास्त्राचा पारंपारिक सिद्धांत विशद करा.

३) नागरीकरणाचा एक प्रश्न म्हणून जातीय विषमता स्पष्ट करा.

४) 'उपनगर' म्हणजे काय ?

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा. **२०**

१) शहरातीळ पाणी प्रदूषण

२) नागरी परिसरशास्त्र

३) शहरातील वर्ग विषमता

४) जागतिक शहर

५) स्वयंसेवी संस्था (NGO's)

६) स्थलांतर.

[3907] – 405

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY
Human Rights and Social Justice (Optional)
(New) (2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B. *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1 Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) Define Human Rights. Explain the forms of human rights.
2) Examine the need of human rights in the era of globalization.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**

1) Elucidate the relevance and application of social justice in globalised society.
2) Examine the Constitutional rights with special reference to minorities.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words : **20**

1) Explain the constitutional rights for the upliftment of scheduled castes.
2) Discuss the characteristics of social justice.
3) Examine the features of Right to Information Act.
4) Describe women's rights in India.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**

1) Neo- Marxist theory of human rights.
2) Educational rights of children.
3) Civil society organization.
4) Universal Declaration of Human Rights.
5) Rights related to health.
6) Tribes and social justice.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत*

ii) ***उजवीकडील*** *अंक* ***पूर्ण*** *गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**

   1) मानवी हक्काची व्याख्या लिहा. मानवी हक्काचे प्रकार स्पष्ट करा.

   2) जागतिकीकरणाचा काळात मानवी हक्कांच्या गरजां चे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा **20**

   1) वैश्विक समाजामध्ये सामाजिक न्यायाची अमंलबजावणी आणि महत्व विशद करा.

   2) अल्पसंख्यांकांच्या संदर्भातील घटनात्मक अधिकारांचे परीक्षण करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : **20**

   1) अनुसूचित जातीच्या उन्नतीसाठीचे घटनात्मक अधिकार स्पष्ट करा.

   2) सामाजिक न्यायाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

   3) माहितीच्या अधिकार कायद्याच्या वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

   4) भारतातील महिलांच्या अधिकारांचे वर्णन करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दांत टीपा लिहा : **20**

   1) मानवी हक्काचा नव– मार्क्सवादी सिद्धांत.

   2) बालकांचे शैक्षणिक अधिकार.

   3) नागरी संघटना.

   4) मानवी हक्कांचा जागतिक जाहिरनामा.

   5) आरोग्य संबंधित अधिकार.

   6) आदिवासी आणि सामाजिक न्याय.

———————

[3907] – 407

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY
Sociology of Crime (Optional)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

N.B.: *i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Define Terrorism. Explain the characteristics and causes of terrorism in India.
   2) Examine the views of sociological school on crime.

2. Answer **any one** of the following questions within **500** words : **20**
   1) Define crime. Discuss the characteristics and classification of crime.
   2) Define punishment. Explain the various types of punishment.

3. Answer **any two** of the following questions within **250** words **each** : **20**
   1) Discuss victimological perspective of crime.
   2) State the meaning and features of organized crime.
   3) Explain the significance of correction.
   4) Discuss the reasons for cyber crime.

4. Write short notes on **any four** of the following within **100** words **each** : **20**
   1) Features of white collar crime
   2) Female foeticide
   3) Free-will theory
   4) Open Prison
   5) Domestic violence
   6) Parole.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*ii) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

1. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**

   1) दहशतवादाची व्याख्या लिहा. भारतातील दहशतवादाची वैशिष्ट्ये व कारणे स्पष्ट करा.

   2) गुन्ह्याच्या समाजशास्त्रीय संप्रदायासंबंधीच्या विचारांचे परीक्षण करा.

2. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **500** शब्दांत उत्तर लिहा : **20**

   1) गुन्ह्याची व्याख्या लिहा. गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये व वर्गिकरणावर चर्चा करा.

   2) शिक्षेची व्याख्या लिहा. शिक्षेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

3. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **250** शब्दांत उत्तरे लिहा : **20**

   1) गुन्ह्याच्या बळीशास्त्रीय दृष्टिकोनाची चर्चा करा.

   2) संघटित गुन्ह्याचा अर्थ व वैशिष्ट्ये लिहा.

   3) सुधारणेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

   4) संगणकीय गुन्ह्याच्या कारणांची चर्चा करा.

4. खालीलपैकी कोणत्याही **चारवर** प्रत्येकी **100** शब्दांत टीपा लिहा : **20**

   1) पांढरपेशीय गुन्ह्याची वैशिष्ट्ये

   2) स्त्री भ्रुणहत्या

   3) मुक्त इच्छा सिद्धांत

   4) खुले कारागृह

   5) कौटुंबिक हिसांचार

   6) पॅरोल.

[3907] – 401

M.A. (Semester – IV) Examination, 2011
SOCIOLOGY
(Compulsory Paper)
Sociology of Globalization
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours Max.Marks : 80

N.B. *: i)* ***All*** *questions are* ***compulsory****.*
ii) Figures to the ***right*** *indicate* ***full*** *marks.*

1. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Explain the concept and characteristics of globalization.
   2) Discuss impact of globalization on education and health care.
2. Answer **any one** of the following within **500** words : **20**
   1) Discuss Wallerstein's theory of globalization as world capitalist system.
   2) Discuss issues related to transnational migration with reference to globalization.
3. Answer **any two** of the following within **250** words **each** : **20**
   1) Explain globalization as cultural imperialism.
   2) Explain relationship between globalization and religious resurgence.
   3) Discuss Robertson's stages of globalization.
   4) Explain the concept of global governance.
4. Write short notes on **any four** within **100** words **each** : **20**
   1) Impact of globalization on biodiversity.
   2) Issues raised by women's movement to oppose globalization.
   3) Changing role of state as a result of globalization.
   4) Issue of infinite cyber space.
   5) Civil society initiatives in the era of globalization.
   6) Meaning of post-globalization.

P.T.O.

मराठी रूपांतर

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.*
*२) **उजवीकडील** अंक **पूर्ण** गुण दर्शवितात.*

१. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नांचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा. **२०**

१) जागतिकीकरणाची संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

२) जागतिकीकरणाच्या शिक्षणावरील आणि आरोग्य सेवे वरील परिणामांची चर्चा करा.

२. खालीलपैकी कोणत्याही **एका** प्रश्नाचे **५००** शब्दात उत्तर लिहा. **२०**

१) जागतिक भांडवलशाही व्यवस्था म्हणून जागतिकीकरणासंबंधी वॉलरस्टीन यांच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

२) जागतिकीकरणाच्या संदर्भात आंतरराष्ट्रीय स्थलांतराशी संबंधित मुद्द्यांची चर्चा करा.

३. खालीलपैकी कोणत्याही **दोन** प्रश्नांची प्रत्येकी **२५०** शब्दात उत्तरे लिहा. **२०**

१) सांस्कृतिक साम्राज्यवाद म्हणून जागतिकीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) जागतिकीकरणाचा आणि धर्माच्या पुनरुज्जीवीकरणाचा संबंध स्पष्ट करा.

३) रॉबर्टसन यांनी सांगितलेल्या जागतिकीकरणाच्या टप्प्यांची चर्चा करा.

४) जागतिक शासन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी कोणत्याही **चारांवर** प्रत्येकी **१००** शब्दात टीपा लिहा. **२०**

१) जैवविविधतेवरील जागतिकीकरणाचा प्रभाव.

२) जागतिकीकरणाला विरोध करताना स्त्री चळवळीने उभे केलेले मुद्दे.

३) जागतिकीकरणाचा परिणाम म्हणून राज्याची बदलती भूमिका.

४) अनंत सायबर अवकाशा (cyber space) चा प्रश्न.

५) जागतिकीकरणाच्या काळात नागरी समाजाचा पुढाकार.

६) जागतिकीकरणोत्तर अवस्थेचा अर्थ (post-globalization).